

УДК 341.23:342.9(477)

DOI <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2023.30.11>

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО ЗАКОНОДАВСТВА У ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Книшов Вадим Петрович,
аспірант
(Одеський державний
університет внутрішніх справ,
м. Одеса, Україна)

В статті здійснено дослідження щодо імплементації міжнародних стандартів адміністративного права в законодавство України, що є ключовим завданням для підвищення якості та ефективності діяльності публічної адміністрації, а також забезпечення дотримання прав людини. Так, Українська держава на шляху євроінтеграції, здійснює заходи щодо покращення адміністративної системи, нагальної потреби у реформі публічного адміністрування запровадила курс на адміністративну реформу. Основними аспектами адміністративної реформи в Україні є у першу чергу, це децентралізація та реформа місцевого самоврядування: Україна здійснила широкомасштабну реформу місцевого самоврядування, передаючи більше повноважень та фінансових ресурсів до місцевих органів. Ця реформа сприяє покращенню надання послуг на місцях та зближенню влади до громадян.

Визначено, про необхідність створення єдиного процедурного акту для публічної служби: Україні потрібен один комплексний нормативний акт, який регулюватиме всі аспекти публічної служби, від прийому на службу до звільнення. Такий акт допоможе уніфікувати процедури та стандарти у сфері публічної служби, що сприятиме підвищенню її якості та надійності.

Встановлення єдиних стандартів діяльності публічної адміністрації: Україна повинна активно впроваджувати європейські стандарти та норми діяльності публічної адміністрації. Це включає в себе вимоги до прозорості, відкритості, підзвітності та компетентності публічних органів. Створення єдиних стандартів допоможе підняти рівень відповідальності публічних службовців і забезпечити ефективну роботу державних установ.

Дотримання прав людини: Імплементація міжнародних стандартів також вимагає від України забезпечення дотримання прав людини в усіх сферах діяльності публічної адміністрації. Це включає в себе право на доступ до інформації, захист від корупції, справедливий судовий процес та інші права, які повинні бути забезпечені державою.

Загалом, імплементація міжнародних стандартів адміністративного права є необхідним кроком для покращення адміністративної системи України та забезпечення дотримання прав і інтересів громадян. Створення єдиного процедурного акту для публічної служби та встановлення єдиних стандартів діяльності публічної адміністрації є кроками у напрямку модернізації та підвищення ефективності адміністративного законодавства України.

Ключові слова: імплементації міжнародних стандартів, адміністративне право, забезпечення прав та свобод громадян, надання адміністративних послуг.

IMPLEMENTATION OF INTERNATIONAL STANDARDS OF ADMINISTRATIVE LEGISLATION IN THE LEGISLATION OF UKRAINE

Knyshev Vadim Petrovych,
Graduate student
(Odesa State University
University of Internal Affairs,
Odesa, Ukraine)

The article researches the implementation of international standards of administrative law in the legislation of Ukraine, which is a key task for improving the quality and efficiency of public administration, as well as ensuring compliance with human rights. Thus, the Ukrainian state is on the way to European integration, takes measures to improve the administrative system, the urgent need for reform of public administration has introduced a course of administrative reform: Ukraine has implemented a large-scale reform of local self-government, transferring more powers and financial resources to local authorities. This reform helps to improve the provision of services on the ground and bring the authorities closer to citizens.

It was determined that there is a need to create a single procedural act for public service: Ukraine needs one comprehensive normative act that will regulate all aspects of public service, from recruitment to dismissal. Such an act will help unify procedures and standards in the field of public service, which will contribute to increasing its quality and reliability.

Establishment of uniform standards of public administration activity: Ukraine should actively implement European standards and norms of public administration activity. This includes requirements for transparency, openness, accountability and competence of public bodies. The creation of uniform standards will help raise the level of responsibility of public officials and ensure the efficient operation of public institutions.

Respect for human rights: Implementation of international standards also requires Ukraine to ensure respect for human rights in all areas of public administration. This includes the right to access information, protection from corruption, fair trial and other rights that must be guaranteed by the state.

In general, the implementation of international standards of administrative law is a necessary step for improving the administrative system of Ukraine and ensuring compliance with the rights and interests of citizens. The creation of a single procedural act for public service and the establishment of single standards of public administration activities are steps in the direction of modernization and improvement of the efficiency of the administrative legislation of Ukraine.

Key words: implementation of international standards, administrative law, ensuring the rights and freedoms of citizens, provision of administrative services.

Актуальність теми. Українська держава на шляху євроінтеграції, покращення адміністративної системи, нагальної потреби у реформі публічного адміністрування запровадила курс на адміністративну реформу. Основними аспектами адміністративної реформи в Україні є:

Децентралізація та реформа місцевого самоврядування: Україна здійснила широкомасштабну реформу місцевого самоврядування, передаючи більше повноважень та фінансових ресурсів до місцевих органів. Ця реформа сприяє покращенню надання послуг на місцях та зближенню влади до громадян.

Оптимізація адміністративної структури: Реформа передбачає оптимізацію структури владних органів з метою зменшення бюрократії та підвищення ефективності державного управління.

Електронне урядування та цифрова трансформація: У відповідь на вимоги сучасного суспільства, Україна розвиває систему електронного урядування та впроваджує цифрові технології для полегшення взаємодії між громадянами та державними органами.

Прозорість та акаунтабельність: Реформа спрямована на забезпечення відкритості діяльності державних органів та доступу до інформації про їх рішення та дії. Це включає в себе публічні обговорення рішень, публікацію даних у відкритому форматі тощо.

Розвиток громадянського суспільства та участь громадян: Реформа стимулює участь громадян у процесах прийняття рішень, зокрема через громадські ради та консультації.

Боротьба з корупцією: Один із головних аспектів адміністративної реформи – це створення механізмів для запобігання корупції в державних органах, включаючи високі стандарти етики та інші антикорупційні заходи.

Адміністративна реформа в Україні є складним та багатогранним процесом, спрямованим на покращення управлінських практик та забезпечення справедливості та прозорості у державному управлінні. Вона покликана підвищити якість послуг, які надаються громадянам та бізнесу, та зробити державний апарат більш відкритим та відповідальним перед суспільством. Реформа є одним із чинників імплементації міжнародних стандартів адміністративного законодавства в законодавство України, як і підписання відповідних міжнародно-правових угод. Імплементація міжнародних стандартів адміністративного законодавства у законодавство України є актуальною темою у сучасному контексті. Це пов'язано з кількома ключовими аспектами:

Євроінтеграція України: Україна прагне наблизитися до стандартів та практик Європейського Союзу. Це вимагає гармонізації свого адміністративного законодавства з правилами ЄС, що включають міжнародні стандарти.

Покращення управління та прозорості: Міжнародні стандарти адміністративного права сприяють вдосконаленню управлінських практик, забезпечують права громадян та забезпечують прозорість та відкритість діяльності владних органів.

Залучення інвестицій: Гармонізація законодавства з міжнародними стандартами може сприяти привертанню іноземних інвестицій, оскільки це створює сприятливий правовий середовище.

Міжнародна співпраця: Україна співпрацює з іншими країнами та міжнародними організаціями, і гармонізація свого законодавства з міжнародними стандартами сприяє цій співпраці.

Підвищення якості управління: Міжнародні стандарти адміністративного права сприяють впровадженню сучасних управлінських практик. Це може покращити якість державних послуг, забезпечити більшу відповідальність органів влади, та сприяти розвитку правової держави.

Виклад основного матеріалу. Актуальність імплементації та адаптації міжнародного права і права Європейського Союзу в національне законодавство стає предметом зацікавлення багатьох українських вчених у галузі адміністративного права, державного управління та міжнародного права: Гавердовський А. С., Грищак С. В., Грищук С. В., Забігайло В. К., Іванов В. М., Коломоєць Т. О., Мюллерсон Р. А., Плавич В. П., Рудий К. М., Смолярова М. Л., Філатов В. В., Яковюк І. В., Яценко К.В. Вони досліджують це питання та розглядають різні аспекти цієї процедури.

Важливо відзначити, що існує різноманітність поглядів серед вчених на те, які терміни відповідають процесам імплементації та адаптації інтернаціонального права в національне законодавство. Ця розбіжність думок зумовлена багатьма факторами, включаючи нечіткість в законодавстві та нормативних актах України. Н. Р. Малишева вважає, що розбіжності в розумінні термінів пов'язані з тим, що дослідження

гармонізації законодавства не було належною увагою в міжнародно-правовій теорії і сучасній правотворчій практиці до нещодавнього часу. Базові поняття та підходи не були належно розкриті, хоча питання гармонізації законодавства є однією з найбільш актуальних та широко вивчених тем у правовій теорії, особливо в контексті сучасного права Європейського Союзу [6, с. 88].

Згідно з Віденською конвенцією про право міжнародних договорів від 23 травня 1969 року, кожен чинний договір є обов'язковим для його учасників і повинен добросовісно виконуватися (принцип «*Pacta sunt servanda*,» ст. 26) [3]. Для виконання умов договору держава повинна внести його норми в національне законодавство, тобто провести процес імплементації. Це означає, що міжнародні норми, які містяться в договорі, повинні бути відображені во внутрішньому правовому порядку країни через ухвалення відповідних національних законів або інших нормативних актів. Цей процес імплементації допомагає забезпечити відповідність міжнародних зобов'язань країни її внутрішньому законодавству і забезпечити їх дійсне виконання.

Так, дослідивши законодавство України в цій сфері констатуємо, що законодавець використовує поняття “адаптація законодавства” [1].

Адаптація законодавства за Законом України “Про Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу” розуміється як процес приведення законів України та інших нормативно-правових актів у відповідність з *acquis communautaire* [1, Розділ 2]. *Acquis communautaire* – це правова система Європейського Союзу, яка включає в себе акти законодавства, прийняті в рамках трьох основних стовпів ЄС, але не обмежується лише ними. В даному випадку законодавство України вимагає приведення відповідності до рівня законодавства ЄС. За Н. М. Пархоменко адаптація, в контексті міжнародного права, може бути визначена як процес пристосування національного законодавства до вимог і стандартів міжнародного права. Це включає в себе внесення змін і покращень до національного законодавства, прийняття нових нормативно-правових актів, а також може передбачати укладання або приєднання до міжнародних договорів. Усі ці дії спрямовані на те, щоб забезпечити відповідність національного законодавства міжнародним нормам і зобов'язанням. Адаптація є способом привести внутрішню правову систему країни у відповідність до міжнародних стандартів та забезпечити їх виконання [4, с. 338].

Імплементація має інше значення. За словами Н. М. Пархоменко, імплементація (англ. *implementation* – «здійснення», «виконання») охоплює процес транспонування актів законодавства, включаючи створення порядку та процедур для їх впровадження (імплементація в узькому розумінні). Крім того, цей процес включає в себе тлумачення, практику застосування, забезпечення дотримання та виконання норм права органами державної влади (імплементація в широкому сенсі) [4, с. 339].

Відомий англійський філософ права і представник правового позитивізму Герберт Харт (H.L.A. Hart) визначає поняття «імплементація» (англ. *implementation* – «здійснення», «виконання») як фактичне втілення міжнародних зобов'язань на національному рівні, а також конкретний спосіб включення міжнародно-правових норм у національну правову систему. Головною вимогою для імплементації є точне дотримання цілей і змісту міжнародного припису. За переконаннями автора, існують різні методи імплементації, такі як інкорпорація, трансформація, загальне, приватне або конкретне відсилання [2, с. 111].

Згідно з В. В. Філатовим, імплементація – це складний процес, який має як міжнародний, так і внутрішньодержавний характер і спрямований на поліпшення законодавства через виконання міжнародних зобов'язань країни [5, с. 7]. Цей процес включає

в себе методи правотворчості, планування, координації та контролю з метою наближення національного законодавства до міжнародного [5, с. 11].

Серед основних методів перенесення норм міжнародного права в національне законодавство виділяють трансформацію/інкорпорацію, відсилку та рецепцію [7, с. 132].

Перший із наведених вище способів імплементації норм міжнародного права передбачає включення посилянь (які можуть бути загального, окремого або конкретного характеру) до відповідних міжнародних правових джерел у внутрішнє законодавство. В такому випадку застосування національної правової норми відбувається шляхом безпосереднього звернення до тексту відповідного міжнародного договору.

Рецепція або адаптація означає внесення норм міжнародного права без зміни їх змісту у внутрішнє право. Тобто це перенесення міжнародних норм без внесення змін до тексту цих норм.

Трансформація міжнародного права передбачає видання національних актів після приєднання держави до міжнародного договору. Ці національні акти вносять зміни у внутрішнє законодавство країни з метою відповідності міжнародним зобов'язанням та регулюванню питань, пов'язаних із договором [7, с. 132].

Імплементація міжнародних стандартів адміністративного законодавства у законодавство України може мати різні прояви.

Наприклад, розглядаючи принципи публічного адміністрування та устрою державної служби ЄС, вчені дійшли наступних висновків.

Наша держава стикнулася з європеїзацією законодавства, зокрема, адміністративного. Це викликано тим, що Україна обрала курс на євроінтеграцію. «М'яка» європеїзація права передбачає, що процес адаптації до європейських стандартів та цінностей відбувається через методи, які сприяють трансферу стилю поведінки, розділенню правових цінностей, довірі та співпраці з європейськими партнерами, а також самоадаптації до викликів глобалізаційного світу. Ця модель європеїзації часто використовується в міжнародних відносинах, які стосуються як держав-членів Європейського Союзу, так і третіх країн. Вона базується на методах відкритої координації, порівняння та запозичення успішних європейських практик.

Україні, зокрема, може бути корисно використовувати механізми «м'якої» європеїзації в контексті її взаємодії з Європейським Союзом. Наразі Україна має Угоду про асоціацію з ЄС, і ці механізми можуть сприяти більш глибокій інтеграції з європейськими стандартами та цінностями. У відміну від інших європейських організацій, Україна взаємодіє з ЄС на основі добровільних механізмів, інколи відомих як «м'яка» європеїзація, оскільки вони не вимагають строгого дотримання, але стимулюють впровадження європейських норм та стандартів в національне законодавство [8, с. 151].

Один із прикладів «жорсткої» європеїзації для України полягає у виконанні положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, яка була прийнята 4 листопада 1950 року. Також до цієї категорії входять виконання рішень європейських судових органів, зокрема Європейського суду з прав людини.

Це означає, що Україна зобов'язана не лише прийняти ці положення у своєму національному законодавстві, але й дотримуватися їх у практиці та виконувати рішення, які можуть бути прийняті в рамках цієї Конвенції та рішень судових органів. Таким чином, ця «жорстка» європеїзація передбачає обов'язкове дотримання стандартів та рішень, що впливають із міжнародних договорів і судових органів, як частина національного законодавства.

У відносинах між «правом ЄС – правом держав-членів ЄС – правом третіх країн» існують різні форми європеїзації адміністративного права, які підтримуються більшістю представників європейської науки адміністративного права:

Вертикальна європеїзація адміністративного права («top-down»): Цей підхід передбачає прямий вплив норм європейського адміністративного права на адміністративне право держав-членів ЄС. Право ЄС, оскільки воно конституціоналізоване, визначає основні напрями розвитку національного адміністративного права держав-членів ЄС.

Вертикальна європеїзація адміністративного права («bottoms-up»): Цей підхід передбачає прямий вплив адміністративного права держав-членів ЄС на європейське адміністративне право. Він характеризується відсутністю формалізованих процедур і інститутів, які б контролювали цей процес, і часто застосовується в сферах, де діють правила мішаної або виключної компетенції ЄС.

Горизонтальна європеїзація адміністративного права: Ця форма європеїзації відбувається між правовими системами європейських держав і включає укладення багатосторонніх міжнародних угод, запозичення зарубіжної судової практики та методів тлумачення права з іноземних судових органів, проведення спільних наукових досліджень тощо.

Європеїзація адміністративного права (ad extra): Ця форма передбачає вплив міжнародного, глобального та європейського права на адміністративне право європейських країн та право європейських міжнародних організацій у адміністративно-правовій сфері.

Дані форми європеїзації впливають на розвиток адміністративного права в Європі і сприяють вирівнюванню та гармонізації норм і стандартів [8, с. 152].

Необхідністю для нашої держави є унормування діяльності публічної адміністрації, встановлення єдиних стандартів її діяльності.

Для досягнення цієї мети ми вважаємо за необхідне прийняти загальний нормативний акт, що регулюватиме сферу публічної адміністрації в Україні. Це дозволить узагальнити основні правові положення та встановити загальні принципи, які визначатимуть сутність та засади правового статусу публічної адміністрації, систему суб'єктів цієї адміністрації, а також загальні вимоги до інструментів їхньої діяльності.

Ми вважаємо, що цей крок сприятиме наближенню системи публічної адміністрації України до стандартів, які встановлені в розвинутих європейських державах. Він базується на кращій європейській практиці та відповідає європейському законодавству.

Ми підтримуємо думку В. Б. Авер'янова та А. А. Пухтецької щодо необхідності перегляду відносин між органами публічної адміністрації та громадянами в контексті європейської інтеграції. Адміністративні процедури можуть забезпечити послідовність та ефективність здійснення громадянами своїх прав та законних інтересів, а також запобігти свавіллю та суб'єктивному ставленню публічних службовців органів виконавчої влади [9, с. 112].

В багатьох європейських країнах існують відповідні закони, що детально регулюють такі процедури. Вони визначають рівень демократичності та відкритості діяльності публічної адміністрації та є важливою гарантією дотримання правомірних вимог та інтересів громадян. У нашій країні важливо враховувати цей досвід та впроваджувати відповідні норми, які забезпечать неупереджене та відповідальне ставлення публічних службовців до прав громадян [10, с. 37].

Європейські принципи адміністративного права можна розділити на кілька груп, кожна з яких включає конкретні принципи, спрямовані на різні аспекти функціонування адміністративної системи:

Достовірність і передбачуваність (правова визначеність): Ця група принципів включає в себе такі концепції, як принцип верховенства закону, адміністрування через закон, правової компетенції, співмірності. Вони спрямовані на забезпечення достовірності та передбачуваності дій адміністрації, а також на визначення її компетенції та обмежень.

Відкритість і прозорість: Ці принципи передбачають доступність адміністрації для зовнішньої перевірки та нагляду. Вони дозволяють будь-якій особі, яка підпадає під вплив адміністрації, знати підстави такої дії та спрощують проведення зовнішньої перевірки адміністративного впливу.

Підзвітність: Цей принцип передбачає, що адміністрація повинна бути підзвітною перед громадянами та вищими наглядовими органами. Він спрямований на забезпечення верховенства закону, рівності перед законом та відповідальності адміністрації за свої дії.

Результативність та ефективність: Ці принципи орієнтовані на досягнення конкретних результатів та досягнення цілей в діяльності адміністрації. Вони підкреслюють важливість ефективного та результативного виконання завдань та функцій адміністративної системи.

Ці принципи не лише забезпечують функціонування адміністративної системи на високому рівні, але й сприяють захисту інтересів як держави, так і громадян. Вони гарантують правомірність дій адміністрації та можливість громадян захищати свої права у разі порушення [11, с. 7].

В. К. Колпаков розглядає європейські принципи адміністративного права як складові загального поняття, поділені на дві основні групи:

Європейські принципи адміністративного права щодо організації публічної адміністрації: Ця група принципів стосується організаційної структури та функціонування публічної адміністрації. Сюди можна віднести такі принципи, як прозорість, відкритість, публічна обліковість, компетентність, незалежність судових органів і т. д.

Європейські принципи адміністративного права щодо діяльності публічної адміністрації: Ця група принципів визначає принципи та стандарти, за якими публічна адміністрація повинна здійснювати свою діяльність. Сюди можна включити принципи правової визначеності, рівності перед законом, підзвітності, ефективності і т. д.

Ці принципи є важливими для забезпечення справедливого та ефективного функціонування адміністративних систем у країнах-членах Європейського Союзу та інших європейських країнах. Вони спрямовані на створення єдиного європейського адміністративного простору і забезпечення вищого рівня захисту прав громадян та інтересів держави [11, с. 8].

Висновки. Імплементация міжнародних стандартів адміністративного права в законодавство України є ключовим завданням для підвищення якості та ефективності діяльності публічної адміністрації, а також забезпечення дотримання прав людини. З цієї проблеми випливає кілька важливих висновків:

Необхідність створення єдиного процедурного акту для публічної служби: Україні потрібен один комплексний нормативний акт, який регулюватиме всі аспекти публічної служби, від прийому на службу до звільнення. Такий акт допоможе уніфікувати процедури та стандарти у сфері публічної служби, що сприятиме підвищенню її якості та надійності.

Встановлення єдиних стандартів діяльності публічної адміністрації: Україна повинна активно впроваджувати європейські стандарти та норми діяльності публічної адміністрації. Це включає в себе вимоги до прозорості, відкритості, підзвітності та компетентності публічних органів. Створення єдиних стандартів допоможе підняти рівень відповідальності публічних службовців і забезпечити ефективну роботу державних установ.

Дотримання прав людини: Імплементация міжнародних стандартів також вимагає від України забезпечення дотримання прав людини в усіх сферах діяльності публічної адміністрації. Це включає в себе право на доступ до інформації, захист від корупції, справедливий судовий процес та інші права, які повинні бути забезпечені державою.

Загалом, імплементація міжнародних стандартів адміністративного права є необхідним кроком для покращення адміністративної системи України та забезпечення дотримання прав і інтересів громадян. Створення єдиного процедурного акту для публічної служби та встановлення єдиних стандартів діяльності публічної адміністрації є кроками у напрямку модернізації та підвищення ефективності адміністративного законодавства України.

Список використаних джерел:

1. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18 березня 2004 р. № 1629. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text> (Дата звернення: 18.09.2023)
2. Харт Г. Поняття права / Г. Харт. Оксфорд; Великобританія : Видавництво Оксфордського університету, 1994. 315 с.
3. Про право міжнародних договорів: Віденська конвенція від 23.05.1969 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_118#Text (Дата звернення: 18.09.2023)
4. Пархоменко Н. М. Гармонізація законодавства України з європейським та міжнародним правом: методи, етапи, види. *Часопис Київського університету права*. 2012. № 1. С. 338–342.
5. Філатов В.В. Імплементація міжнародних норм до митного законодавства України : автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.07. Львів, 2012. 16 с.
6. Малишева Н.Р. Теоретичні аспекти гармонізації національного законодавства з міжнародним правом. Проблеми гармонізації законодавства України з міжнародним правом: Матеріали науково-практичної конференції (жовтень 1998 р.). Київ. Ін-т законодавства Верховної Ради України / голова редкол. В. Ф. Опришко, 1998. С. 87–92.
7. Медведєв Ю.Л. Імплементація норм міжнародного права у право України: зміст і способи реалізації. *Публічне право*. 2014, № 1 (13), С. 129–135.
8. Радишевська О.Д. Європеїзація адміністративного права України: особливості сучасної тектоніки механізмів впливу. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 1. С. 150–154.
9. Авер'янов В. Б., Пухтецька П. А. Удосконалення організації та діяльності системи органів виконавчої влади з урахуванням європейських принципів і стандартів. *Часопис Київського університету права*. 2010. № 4. С. 110–117.
10. Мороз В.М., Висоцький В.М. Деякі питання вдосконалення адміністративного законодавства України. *Соціально-правові студії*. 2020. Випуск 4 (10). С. 35–42.
11. Колпаков В.А. Європейські стандарти адміністративного права. *Адміністративне право і процес*. 2014. № 3(9). С. 5–18.